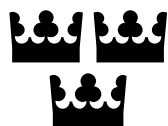

Studiestöd

15

Förslag till statens budget för 2015

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	11
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	13
3.1	Omfattning	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
3.3	Verksamhet	15
3.4	Mål för utgiftsområdet	15
3.5	Resultatredovisning	18
3.5.1	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	19
3.5.2	Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige.....	20
3.5.3	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	21
3.5.4	Studerande utomlands	23
3.5.5	Studerande med barn	24
3.5.6	Studieekonomi	25
3.5.7	Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning	26
3.5.8	Låntagare och den totala studieskulden	28
3.5.9	Studiestödsadministration.....	30
3.6	Analys och slutsatser	31
3.6.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	32
3.6.2	Studiestödets utjämnande effekt.....	33
3.6.3	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	34
3.6.4	Studiestödsadministration.....	35
3.7	Politikens inriktning.....	35
3.8	Budgetförslag	36
3.8.1	1:1 Studiehjälp.....	36
3.8.2	1:2 Studiemedel.....	37
3.8.3	1:3 Avsättning för kreditförluster.....	40
3.8.4	1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	42
3.8.5	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	44
3.8.6	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	44
3.8.7	1:8 Centrala studiestödsnämnden.....	46

3.8.8	Lån i Riksgäldskontoret	47
3.8.9	1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	48

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd.....	14
Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2015–2018. Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	14
Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	15
Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp i tusental kronor, 2011–2013	18
Tabell 3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studiehjälp och Rg-bidrag	20
Tabell 3.6 Vuxna studerande med studiemedel	21
Tabell 3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel	22
Tabell 3.8 Studerande utomlands	24
Tabell 3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn.....	25
Tabell 3.10 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer, 2010–2013.....	26
Tabell 3.11 Studerande med studielån, tilläggs lån och merkostnadslån	27
Tabell 3.12 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning	29
Tabell 3.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider.....	30
Tabell 3.14 Nyckeltal för CSN:s service och information 2011– 2013	31
Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp	36
Tabell 3.16 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiehjälp, utfall 2013 och prognos 2014–2018.....	36
Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Studiehjälp	37
Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel	37
Tabell 3.19 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2013, prognos 2014 och beräknat för 2015–2018	38
Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Studiemedel	40
Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster	40
Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Avsättning för kreditförluster.....	42
Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	42
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	43
Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasie- utbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	44
Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	44
Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	44
Tabell 3.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	45
Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	46
Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden	46
Tabell 3.31 Offentligrättslig verksamhet.....	46

Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:8 Centrala studiestödsnämnden	47
Tabell 3.33 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	48
Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:9 Överklagande- nämnden för studiestöd.....	48

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Låntagarnas skuld 2009–2013 (mdkr).....	17
Diagram 3.2 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2010–2013	19
Diagram 3.3 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2010–2013.....	21
Diagram 3.4 Andel vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer , 2013	21
Diagram 3.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2009–2013	22
Diagram 3.6 Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer, 2013.....	22
Diagram 3.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer, 2010–2013	23
Diagram 3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2009–2013.....	24
Diagram 3.9 Jämförelse mellan utvecklingen av studie-medelsbeloppen och konsumentprisindex 2001–2013	25
Diagram 3.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2013	27
Diagram 3.11 Antal studerande med tilläggs lån på olika utbildningsnivåer, 2010–2013	27
Diagram 3.12 Antal studerande med merkostnadslån på olika utbildningsnivåer, 2010–2013	27
Diagram 3.13 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalnings- skyldiga 2013 fördelat på studienivå och kön.....	28
Diagram 3.14 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2010–2013 (mdkr)	29
Diagram 3.15 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2010–2013.....	29
Diagram 3.16 Studiemedel styckkostnad för administration av studiebidrag/lån och merkostnadslån i Sverige och utomlands, 2011–2013, kronor	30
Diagram 3.17 Folkmängd 16–20 år 2012 och 2013 samt prognos 2014–2018	36

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1 och 3.8.3),
2. bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2016 (avsnitt 3.8.6),
3. bemyndigar regeringen att under 2015 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 206 000 000 000 kronor (avsnitt 3.8.8),
4. för budgetåret 2015 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Studiehjälp	3 313 725
1:2 Studiemedel	14 880 700
1:3 Avsättning för kreditförluster	1 809 739
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	888 067
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	61 150
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
1:8 Centrala studiestödsnämnden	183 164
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	13 762
Summa	21 177 307

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 11 §¹

Studiemedel får lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör

1. 5,07 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 3,80 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 2,54 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14, 15, 16, 17, 18 eller 20 §.

1. 5,59 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 4,19 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 2,8 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Lagen tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med den 1 januari 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:2018.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- statens utgifter för räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån som tagits före 2014 och avsättning för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014,
- kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål,
- administration av studiestöd, och
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna

för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd, räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade förluster vid nyutlåning. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning regleras i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. I förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning regleras s.k. lärlingsersättning.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	Utfall 2013	Budget 2014 ¹	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
1:1 Studiehjälp	3 474	3 382	3 373	3 314	3 307	3 343	3 391
1:2 Studiemedel	12 859	14 034	13 026	14 881	14 770	14 984	15 378
1:3 Avsättning för kreditförluster		1 542	1 561	1 810	1 809	1 854	1 951
1:4 Statens utgifter för studiemedelsröntor		1 602	1 603	888	791	809	1 056
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	51	61	51	61	61	61	61
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	23	27	27	27	27	27	27
1:8 Centrala studiestödsnämnden	294	344	301	183	122	67	67
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	12	13	13	14	14	14	15
<i>Äldreanslag</i>							
2013 1:3 Studiemedelsröntor	3 853	0	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	20 567	21 005	19 954	21 177	20 901	21 159	21 946

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.
Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2015–2018. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	21 005	21 005	21 005	21 005
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	3	2	7	17
Beslut	81	-142	-823	-630
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-472	-312	769	1 979
Volym	409	246	-29	332
Överföring till/från andra utgiftsområden	1	1	1	1
Övrigt	151	101	229	-758
Ny ramnivå	21 177	20 901	21 159	21 946

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framför allt studiehjälp och studiemedel. De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2013 till 20,6 miljarder kronor. Prognosen för 2014 visar på en minskning med 0,6 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2015 är 21,2 miljarder kronor.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

På grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om, av vilka flera tillfälliga satsningar har avslutats, bedöms utgifterna öka med 81 miljoner kronor 2015. För 2016 och 2017 beräknas utgifterna minska med 142 respektive 823 miljoner kronor. För 2018 beräknas utgifterna minska med 630 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2014 bedöms utgifterna för 2015 minska med 472 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar. För 2016 beräknas utgifterna minska med 312 miljoner kronor och för 2017 och 2018 beräknas utgifterna öka med 769 respektive 1 979 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer och övriga anslagsförändringar

Utgifterna bedöms öka med 409 miljoner kronor 2015 samt beräknas öka med 246 miljoner kronor för 2016. För 2017 beräknas utgifterna minska med 29 miljoner kronor och för 2018 beräknas utgifterna öka med 332 miljoner kronor på grund av förändrade volymer.

Vidare bedöms utgifterna öka med 155 miljoner kronor 2015 på grund av förändringen av regleringsbeloppen när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften. Utgifterna beräknas öka med 105 miljoner kronor 2016, 233 miljoner kronor 2017 och med 209 miljoner kronor 2018.

Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor	
	2015
Transfereringar ¹	19 835
Verksamhetsutgifter ²	1 342
Investeringar ³	0,3
Summa ramnivå	21 177

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2013 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Verksamhet

I följande avsnitt presenteras studiestödsverksamheten, dvs. studiestöden och studiestödsadministrationen.

Studiestöden finansierar huvudsakligen de studerandes levnadsomkostnader under studietiden. För att möta skilda behov finns det olika former av studiestöd.

Stöden är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp. Stöden lämnas direkt till den studerande och i huvudsak oberoende av föräldrarnas eller familjens ekonomi.

Under 2013 fick cirka 937 000 studerande, 55 procent kvinnor och 45 procent män, någon form av studiestöd. Det totala antalet låntagare uppgick till nästan 1,5 miljoner. Utgifterna på statens budget för verksamheten uppgick under 2013 till ca 20,5 miljarder kronor.

För 2015 bedöms utgifterna uppgå till drygt 21,2 miljarder kronor. Utgifterna utgörs främst av transfereringar i form av bidrag, statens utgifter för räntor på de studielån som har tagits i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade kreditförluster. Eftersom studielånen finansieras genom lån i Riksgäldskontoret, ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

De olika stöden hanterades under 2013 av CSN, Myndigheten för tillgängliga medier

(MTM) och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). CSN hanterade även återbetalningen av studielån. ÖKS hanterade överklaganden av vissa beslut om studiestöd.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96).

Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Målen ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara riktiga, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

Kort beskrivning av verksamheten

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstudierande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studierande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studierande som studerar på fristående skolor och som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Lärlingsersättning

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, s.k. lärlingsersättning.

Studiemedel

Studierande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår till 9 754 kronor för heltidsstudier 2014. Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 31,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 73 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå till vuxna studierande som saknar sådan utbildning. Vidare kan arbetslösa ungdomar under 25 år sedan 2011 tillfälligt och under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studierande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och merkostnadslån. Tilläggsbidraget lämnas till

studierande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antalet barn. Tilläggs lån kan lämnas till studierande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studierande har i samband med sina studier.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annan läsnedsättning kan få låna studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

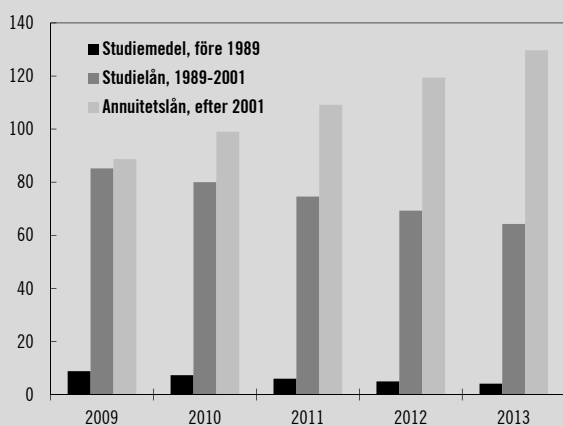
En studierande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige och utländska medborgare med uppehållsrätt som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämnställas med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom EU, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta här och innehavare av s.k. EU-blåkort jämnställs med svenska medborgare vid studier i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämnställs vissa familjemedlemmar till gästforskare respektive till innehavare av EU-blåkort.

Kort beskrivning av lånesystemet

Tre olika system

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick 2013 till nära 1,5 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2013 till 198,4 miljarder kronor. Diagram 3.1 visar hur den totala skulden för de olika låneformerna har utvecklats under de senaste fem åren.

Diagram 3.1 Låntagarnas skuld 2009–2013 (mdkr)

Källa: CSN

Den genomsnittliga skulden när det gäller annuitetslån är 128 000 kronor för kvinnor och 125 000 kronor för män. Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor men sedan 2008 har dock kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män.

Lån hos Riksgäldskontoret

CSN finansierar sedan 1989 studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret.

Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för all nyutlåning av studielån. Stocken av befintliga lån hanteras dock som tidigare med finansiering av konstaterad förlust.

Kreditmodellen enligt budgetlagen innebär att den förväntade kostnaden för lånet ska beräknas innan ett lån ställs ut. För studielånen innebär detta att de förväntade förlusterna för nyutlåning beräknas och anslagsfinansieras när lånen utfärdas. Vid beräkningen fastställer CSN en

procentandel av utlånat belopp, vilken är 7,3 procent för 2014. Medel för förväntade förluster förs till en kreditreserv och används sedan för att täcka avskrivningar av lånefordringar.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor lånas upp hos Riksgäldskontoret. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare minskar låneskulden hos Riksgäldskontoret.

CSN disponerar mottagna räntor från låntagarna för att finansiera räntan på studielånen i Riksgäldskontoret. Låntagarna betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, dvs. 1,3 procent för 2013. Den 30-procentiga nedsättningen av räntan finansieras genom medel på anslag.

3.5 Resultatredovisning

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp i tusental kronor, 2011–2013¹

	2011			2012			2013			Utbetalt bidrag ²	Utbetalt lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	468 200	49	51	445 300	49	51	424 978	48	52	3 471	
Varav											
Utland	1 110	68	32	1 130	68	32	1 195	69	31	11	
Studiemedel	500 180			502 310			506 271			12 697	14 351
Varav											
Grundskolenivå	22 870	70	30	22 920	71	29	22 807	71	29	468	116
Gymnasial nivå	113 870	61	39	110 070	61	39	112 571	60	40	2 257	1 635
Eftergymnasial nivå	331 680	59	41	336 590	59	41	337 290	59	41	6 692	10 675
Utlandsstudier	31 770	59	41	32 730	59	41	33 603	58	42	542	1 925
Studiemedelräntor och avskrivningar										3853	
Bidrag till vissa funktionshindrade i gymnasieskolan	469	50	50	447	50	50	423	48	52	37,6	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	182	62	38	154	62	38	147	62	38	13	
Studielitteratur	4 383	68	32	4 714	68	32	5 090³	68	32	20	
Totalt	973 414			952 925			936 909				

Källor: CSN, SPSM och MTM.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift.

Belopp för studiemedel inkluderar tilläggsbidrag.

³ Siffrorna i tabellen visar antal studenter till och med 2013-09-16, då Myndigheten för tillgängliga medier bytte rutiner för registrering av låntagare vid högskolebibliotek.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskolenivå och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning och yrkeshögskoleutbildning). Resultaten presenteras genomgående med kön som övergripande indelingsgrund. Vidare redogörs särskilt för studieekonomi, studerande utomlands, studerande med barn, lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning, låntagare och den totala studieskulden samt studiestödsadministrationen.

I respektive avsnitt anges vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen. Det finns en nära koppling mellan det rekryterande och det utjämnande målet på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier gör det. Det utjämnande målet kan närmare definieras som att studiestödet ska

vara selektivt rekryterande, dvs. det bör vara utformat på ett sådant sätt att det i vissa fall specifikt riktar sig till särskilda grupper. Det är därför naturligt att liknande eller i förekommande fall samma indikator används för att mäta olika delar av måluppfyllelsen.

CSN har haft i uppdrag att utveckla uppföljningen av studiestödsutnyttjandet bland vuxna studerande genom att dels redovisa andelen av de studerande som studerar med studiemedel, dels utreda hur nyttjandet kan speglas för de studerande som har rätt till studiemedel (U2014/4664/SF). I relevanta avsnitt presenteras nu en indikator för att mäta studiestödsutnyttjandet bland de studerande och resultaten av denna indikator. Arbetet med att utveckla resultatredovisningen i denna del, bl.a. i fråga om tidsserier och kompletterande indikatorer kommer att fortsätta.

Under avsnitt 3.6 görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

3.5.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå i Sverige är studiehjälp, bidrag till vissa funktionshindrade elever och kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande med inackorderingstillägg.

Den indikator som används för att mäta utjämnande effekt är:

- antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

Resultat

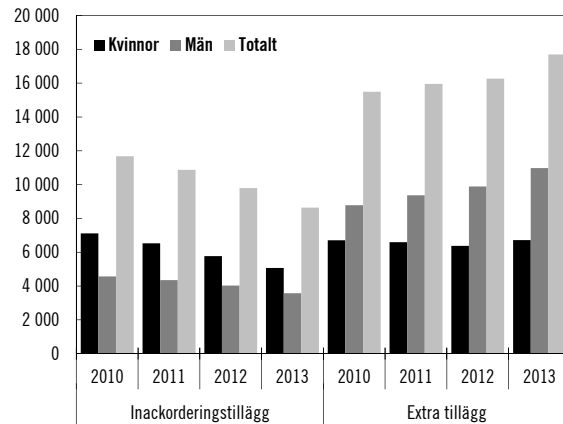
Under 2013 fick ca 423 800 studerande, varav 205 300 kvinnor och 218 500 män, studiehjälp för studier i Sverige, vilket är en minskning med ca 5 procent jämfört med föregående år. Av de elever som hade studiebidrag gick 72 procent i kommunala gymnasieskolor och 26 procent i fristående gymnasieskolor. Omkring 2 procent studerade på folkhögskolor och i den kommunala vuxenutbildningen.

Ungefär 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2013. Detta motsvarar ca 8 600 studerande, varav andelen kvinnor var 59 procent och andelen män 41 procent. Av de elever som studerade vid fristående gymnasieskolor hade drygt 5 procent inackorderingstillägg, vilket motsvarar knappt 6 000 personer. Därutöver var det ca 2 500 studerande på folkhögskolor och ett mindre antal studerande på bl.a. kompletterande utbildningar som hade inackorderingstillägg.

Under 2013 lämnades extra tillägg till 4,2 procent av samtliga studerande med studiehjälp. Detta motsvarar ca 17 700 studerande, varav andelen kvinnor var 38 procent och andelen män 62 procent. Extra tillägg kan lämnas med 855, 570 eller 285 kronor i månaden beroende på familjens inkomst. Under 2013 fick drygt 90 procent av de

studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån. Berättigade till den bidragsnivån är personer i hushåll vars inkomst understiger 85 000 kronor per år.

Diagram 3.2 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2010–2013

Källa: CSN

Närmare 21 900 studerande har fått sin studiehjälp indragen på grund av ogiltig frånvaro under läsåret 2012/13. Det motsvarar 6,4 procent av det totala antalet studerande med studiehjälp, vilket är en ökning med nästan 1 procentenhet jämfört med föregående läsår. CSN:s rutin för när olovlig frånvaro ska rapporteras till CSN ändrades den 1 januari 2012. Att fler studerande får sin studiehjälp indragen beror dels på en ökad medvetenhet hos skolorna om att ogiltig frånvaro ska rapporteras, dels på skärpta riktlinjer från CSN för vad som är heltidsstudier. Det var fler män än kvinnor som fick indragen studiehjälp, 63 procent män och 37 procent kvinnor. En stor andel av dem som rapporterats ha olovlig frånvaro får ett återkrav av den studiehjälp som redan har hunnit betalas ut.

Under 2013 fick 423 studerande s.k. Rg-bidrag, vilket är en minskning med 24 personer jämfört med året innan. Av de studerande som fick Rg-bidrag var 48 procent kvinnor och 52 procent män.

I januari 2014 infördes en kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, s.k. lärlingsersättning, på 1 000 kronor per studiemånad. Under det första halvåret 2014 betalade CSN ut 22,5 miljoner kronor i lärlingsersättning. Närmare 4 900 elever fick lärlingsersättning under den perioden. Av dessa var 43 procent kvinnor och 57 procent män. Både antalet och andelen elever med lärlingsersättning är högre vid fristående gymnasie-

skolor än i kommunala. Vidare är det vanligast med lärlingsersättning på VVS- och fastighetsprogrammet (13 procent) följt av Handels- och administrationsprogrammet (8,2 procent), Bygg- och anläggningsprogrammet (7,3 procent) och Vård- och omsorgsprogrammet (5,9 procent). Geografiskt sett är det flest elever som har fått lärlingsersättning i Västra Götalands län. Andelsmässigt är lärlingsersättningen dock vanligast i Östergötland och Värmland.

Tabell 3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studie-hjälp och Rg-bidrag

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mkr)
Studiehjälp i Sverige	423 800	48	52	3460
Studiebidrag	423 200	48	52	3 277
Inackorderings-tillägg	8 600	59	41	78
Extra tillägg	17 700	38	62	105
Rg-bidrag	423	48	52	42

Källa: CSN

3.5.2 Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel,
- antal studerande på dessa nivåer med den högre bidragsnivån, och
- andel vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer.

Den indikator som används för att mäta utjämnande effekt är:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån.

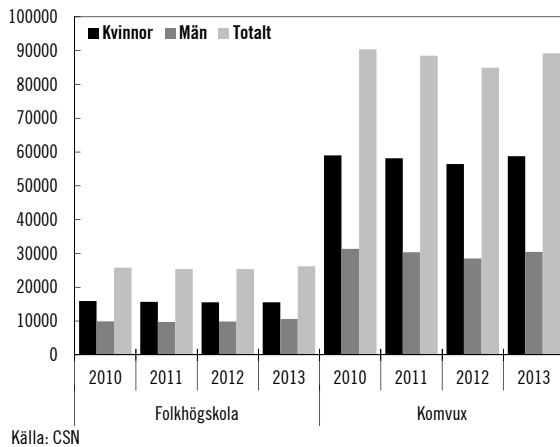
Resultat

Under 2013 fick ca 22 800 studerande studiemedel för studier på grundskolenivå, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med de två senaste åren. Ungefär 13 300 studerande fick studiemedel med den högre bidragsnivån under 2013, vilket motsvarar 58 procent av stödtagarna på grundskolenivå. Andelen är i princip oförändrad jämfört med föregående år. De som studerar med studiemedel på grundskolenivå är äldre än studerande på andra nivåer. Under 2013 var 55 procent av de studerande på den nivån äldre än 30 år, medan 19 procent var äldre än 40 år.

Under 2013 återfanns de flesta vuxenstuderande med studiemedel på grundskolenivå, 87 procent, inom kommunal vuxenutbildning (komvux). Resterande studerade på folkhögskola.

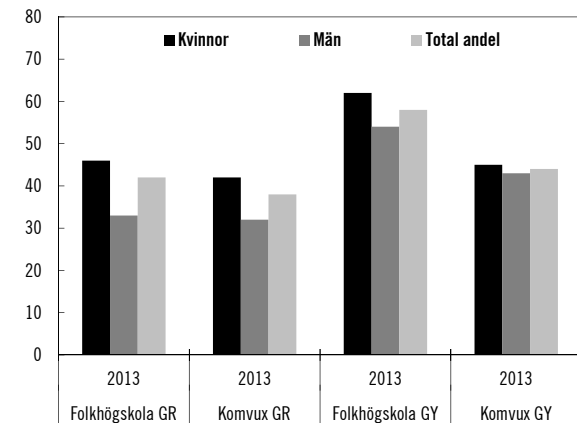
Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2013 till ca 112 600, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2012. Cirka 33 100 studerande på gymnasial nivå fick under 2013 studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en ökning med ca 2 400 personer jämfört med 2012. Andelen studerande med den högre bidragsnivån var 29 procent, vilket var en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2012. En majoritet av de studerande, 53 procent, var yngre än 25 år, medan 28 procent var 30 år eller äldre och 10 procent var 40 år eller äldre. Åldersfördelningen har varit förhållandevis oförändrad de senaste åren.

Av dem som studerade med studiemedel på gymnasial nivå under 2013 läste ca 66 procent inom komvux, vilket är en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2012.

Diagram 3.3 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2010–2013

Källa: CSN

Andelen kvinnor av de vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå inom komvux var drygt 66 procent medan 34 procent var män. Motsvarande andelar för folkhögskolan var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Diagram 3.4 Andel vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, 2013

Källa: CSN

Andelen studerande med studiemedel sett till det totala antalet studerande på komvux uppgick till 43 procent under det andra halvåret 2013. För kvinnor var andelen 45 procent och för män 41 procent. Andelen studerande med studiemedel sett till det totala antalet studerande på folkhögskola uppgick till 58 procent under det andra halvåret 2013. För kvinnor var andelen 56 procent och för män 61 procent.

Från och med 2011 får den högre bidragsnivån inom studiemedlen lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för vissa studier på grundskolenivå eller gymnasial nivå inom komvux eller folkhögskola. Under 2013 fick ungefär

4 200 ungdomar studiemedel med den högre bidragsnivån. De ingår i det totala antalet studerande med det högre bidraget som redovisas nedan. Antalet ungdomar har ökat med 1 100 jämfört med föregående år. Av de ungdomar som tog del av satsningen under 2013 var 49 procent kvinnor och 51 procent män.

Tabell 3.6 Vuxna studerande med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mnkr)
Grundskolenivå	22 800	71	29	467
varav med den högre bidragsnivån	13 200	73	27	371
Gymnasial nivå	112 600	60	40	2 257
varav med den högre bidragsnivån	33 100	66	34	1 159
Totalt	135 400			2 724

Källa: CSN

3.5.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Det studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel. Till högskolestuderande med synskada eller annan läsnedsättning ges även möjlighet att låna studielitteratur.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

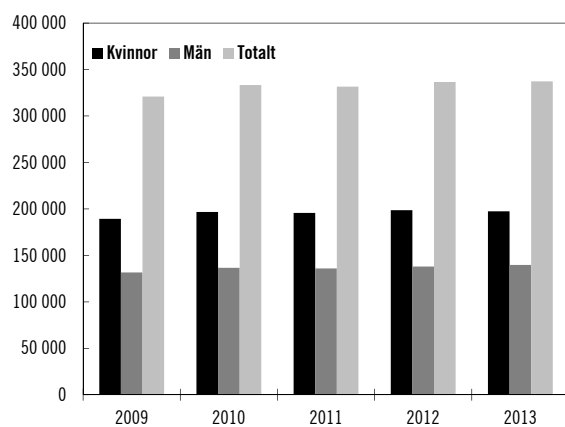
- antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, och
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå.

Resultat

Under 2013 studerade ca 337 300 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket är en marginell ökning med 700 studerande jämfört med 2012. Antalet

studiemedelstagare under 2013 är dock det högsta antalet på eftergymnasial nivå någonsin.

Diagram 3.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2009–2013

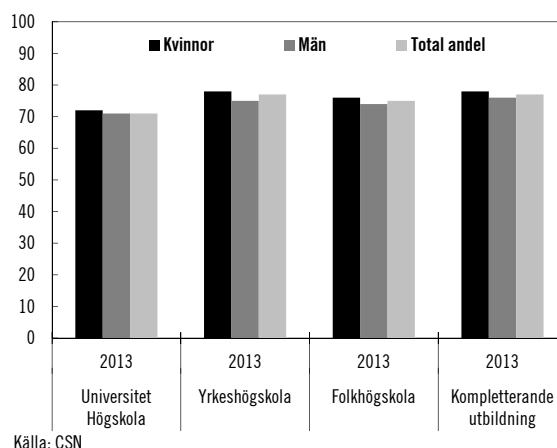

Källa: CSN

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå under 2013, ca 88 procent, studerade vid universitet eller högskola. Ungefär 10 procent var registrerade som studerande vid yrkeshögskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom utbildningsformer som t.ex. kompletterande utbildningar. Andelarna har inte förändrats nämnvärt under de senaste åren. Antalet studerande med studiemedel minskade marginellt under 2013 inom såväl universitet och högskola som inom vissa andra eftergymnasiala utbildningsformer, medan antalet inom yrkeshögskolan ökade med 1 354 personer. Ökningen motsvarar 4 procent sedan 2012.

Av de studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2013 var 57 procent yngre än 25 år och 17 procent 30 år eller äldre. Andelen studerande i gruppen yngre än 25 år har minskat med 1 procentenhet sedan 2012. Även inom den åldersgruppen har det skett en viss förskjutning. Andelen som var 20 år eller yngre minskade med en procentenhet till 23 procent 2013.

Diagram 3.6 Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer, 2013

Källa: CSN

Under det andra halvåret 2013 studerade ca 71 procent av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel. Fördelningen mellan män och kvinnor är ungefär densamma.

Som framgår av tabellen nedan är det fler kvinnor än män som har studiemedel för studier på eftergymnasial nivå. Andelen kvinnor och män som har studiemedel följer utvecklingen av andelen kvinnor och män som studerar på eftergymnasial nivå. Under 2013 har antalet män med studiemedel på eftergymnasial nivå ökat med ca 1 100 studerande medan antalet kvinnor har minskat med ca 400 studerande.

Tabell 3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mnkr)
Eftergymnasial nivå	337 300	59	41	6692

Källa: CSN

Studielitteratur för vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med läsnedsättning kan få låna anpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier (MTM).

MTM har fortsatt att utveckla sin mediewebb Legimus.se med inriktning mot tjänster speciellt för studenter och för personal på lärosäten som förmedlar myndighetens tjänster.

MTM arbetar kontinuerligt med att effektivisera produktions- och distributionsprocesserna, påskynda rutinerna och förkorta

kötiderna. I projektet Klart till kursstart som startades under 2013 undersöker MTM tillsammans med biblioteken vid Södertörns högskola och Högskolan Kristianstad hur ny kurslitteratur kan produceras i god tid och vara klar redan när kursen börjar.

Under 2013 fokuserades ansvaret för att förmedla MTM:s produkter och tjänster till lärosätenas bibliotek. Biblioteken registrerar studenter till tjänsten Egen nedladdning, som står för 92 procent av all utlåning. Denna hantering har inneburit en arbetsbesparing både på lärosätena och på MTM.

Antalet studerande som har rätt att beställa nyproduktion av obligatorisk kurslitteratur var 5 090 personer under 2013, vilket är en ökning med ca 350 personer jämfört med föregående år.

3.5.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiestudier utomlands i form av studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och ersättning för dagliga resor. Studiemedel kan lämnas för gymnasiala och eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz är dock begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande utomlands med studiehjälp, och
- antal studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå.

Resultat

Studiehjälp

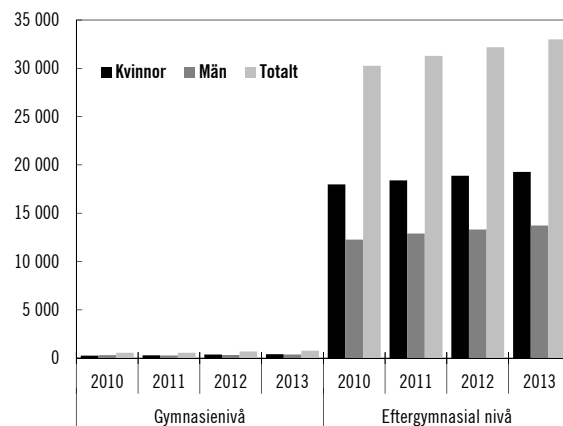
Antalet studerande med studiehjälp för gymnasiestudier utomlands uppgick till ca 1 200 under 2013, vilket i princip är oförändrat

jämfört med 2012. Av dessa fick 300 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Studiemedel

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2013 till knappt 800, vilket är en ökning med 80 studerande jämfört med året innan. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel uppgick 2013 till 33 000, vilket är en ökning med 1 procent jämfört med 2012. Det är femte året i rad som antalet utlandsstuderande ökar efter flera år med ett minskande antal. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Cirka 9 procent av samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2013. Andelen är oförändrad jämfört med året innan.

Diagram 3.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer, 2010–2013

Källa: CSN

Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2013 utgjorde gruppen fritt utresande studenter, dvs. studerande som på eget initiativ studerar utomlands utan stöd av något avtal mellan lärosäten, den största andelen med ca 66 procent. Gruppen studerande inom ramen för utbytesprogram utgjorde ca 26 procent och därutöver läste 10 procent språkkurser som i studiemedelshänseende bedöms som eftergymnasiala men som inte ger rätt till högskolepoäng. Antalet fritt utresande och antalet studerande inom ramen för utbytesprogram ökade med 2 respektive 6 procent mellan 2012 och 2013. Över en längre tidsperiod är trenden att fritt utresande ökar och att andelen studerande

på eftergymnasiala språkkurser som inte ger högskolepoäng minskar. Andelen studerande på utbytesprogram har varit relativt konstant under 2000-talet, men den har ökat under de tre senaste åren.

Cirka 63 procent av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå studerade under 2013 inom EES och i Schweiz. De tio länder som tar emot flest svenska studerande är: USA, Storbritannien, Danmark, Polen, Frankrike, Australien, Spanien, Tyskland, Norge och Japan.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2013 var 64 procent under 25 år och bara 7 procent 30 år eller äldre.

Tabell 3.8 Studerande utomlands

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mnkr)
Studiehjälp	1 170	69	31	11
varav inackorderings-tillägg	300	65	35	7
varav extra tillägg eller ersättning för dagliga resor	25	40	60	4
Studiemedel för gymnasiala studier	770	53	47	9
Studiemedel för eftergymnasiala studier	33 000	59	41	520
Totalt	34 940	59	41	539

Källa: CSN

3.5.5 Studerande med barn

För att underlätta för personer med barn att studera får studiemedel i form av ett tilläggsbidrag lämnas utöver ordinarie studiemedel. Bidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antalet barn.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- antal studerande med tilläggsbidrag,
- antal studerande utomlands med tilläggsbidrag, och

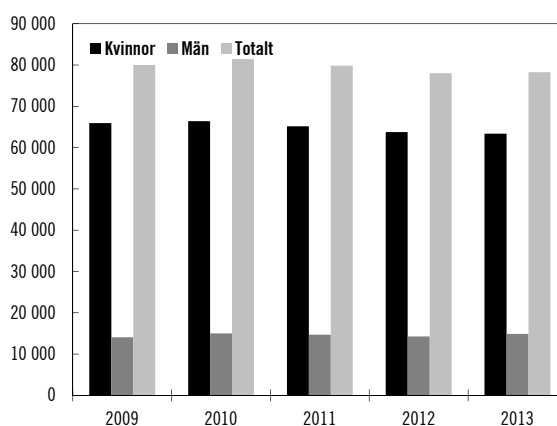
- andel studerande med studiemedel på grundskolenivå, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå med tilläggsbidrag.

Tilläggsbidraget syftar till att underlätta för föräldrar att studera samt att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Det kan därför också anses ha en utjämnande, dvs. selektivt rekryterande effekt på målgruppen. Det är därför lämpligt att samma indikator används för att mäta flera delar av måluppfyllelsen.

Resultat

Under 2013 fick ca 78 300 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket i stort sett är oförändrat jämfört med 2012. Av dessa var 81 procent kvinnor och 19 procent män.

Diagram 3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2009–2013

Källa: CSN

Av de studerande som fick tilläggsbidrag under 2013 studerade 51 procent på grundskolenivå, 28 procent på gymnasial nivå och 13 procent på eftergymnasial nivå. Skillnaderna kan bl.a. förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika studerandegrupperna och att äldre studerande oftare har barn.

De studerande som fick tilläggsbidrag under 2013 hade i genomsnitt 1,8 barn och sammanlagt betalades det ut tilläggsbidrag för 140 800 barn.

Tabell 3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mnkr)
Tilläggsbidrag	78 300	81	19	411
varav utlandsstuderande	624	56	44	3,2

Källa: CSN

3.5.6 Studieekonomi

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

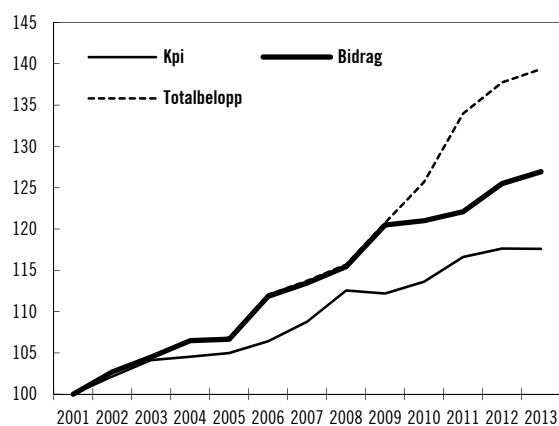
De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex.

Den studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person rekryteras till studier. Ett studiestödssystem som uppfattas som generöst och rättvist har både en utjämnande och rekryterande effekt för individerna. Effekten beror dels på behovet av stöd, dels på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier. Det är därför lämpligt att indikatorn används för att mäta flera delar av måluppfyllelsen.

Resultat

En jämförelse med konsumentprisindex (KPI) visar att studiemedlens allmänna köpkraft under 2013 var den högsta sedan studiemedelssystemet infördes 1965. Detta tyder på att studiemedlens värde står sig väl, och att värdet stärkts över tid. Den ökade köpkraften kan delvis förklaras av att studiemedlen höjdes både 2010 och 2011.

Diagram 3.9 Jämförelse mellan utvecklingen av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex 2001–2013

Källa: CSN

CSN har under de senaste åren ökat sin kunskap om de studerandes ekonomiska och sociala situation. När CSN undersöker hur mycket studiemedlen räcker till används flera olika metoder. CSN genomför bl.a. en större enkätundersökning vartannat år.

Enkätundersökningen som gjordes under 2013 visar att fler ser positivt på den ekonomiska situationen. Av samtliga studerande som deltog i undersökningen svarade 69 procent att ekonomin under studierna är ganska bra, bra eller mycket bra. Detta är en ökning med 6 procentenheter sedan 2011. Män och kvinnor gör i princip en likartad bedömning av sin ekonomiska situation.

Av de studerande som hade både studiebidrag och studielån ansåg 39 procent att studiemedlen helt täcker deras levnadsomkostnader. Detta är en ökning med 5 procentenheter sedan 2011. Precis som vid undersökningen 2011 uppger män i något större utsträckning än kvinnor att studiemedlen helt eller till stor del täcker omkostnaderna. Studerande kvinnor är generellt sett något äldre än studerande män. Då levnadsomkostnaderna tenderar att öka i takt med åldern, kan ålderskillnaden bidra till att förklara skillnaden mellan män och kvinnor. Studerande med barn upplevde sin studieekonomi bättre under 2013 än de gjorde 2011, vilket tyder på att den ekonomiska situationen för studerande föräldrar har förbättrats de senaste åren. Tilläggsbidraget till studerande med barn höjdes den 1 januari 2013.

Undersökningen visar också att en lägre andel av studiemedelstagarna arbetar vid sidan av studierna. Under 2013 uppgav 39 procent av dem att de arbetade vid sidan av sina studier, vilket är en minskning med 3 procentenheter

sedan 2011. Kvinnor arbetar i betydligt högre utsträckning än män vid sidan om studierna. Som vid tidigare undersökningar angavs som skäl till varför de väljer att arbeta vid sidan av studierna bl.a. att de får arbetspraktik, att det gör det lättare att få ett arbete efter avslutade studier och att det ger extrapengar.

3.5.7 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet),
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån.

Ett attraktivt studielån som är tillräckligt och som det finns ett behov av kan påverka en persons val att studera. Detta oavsett vilken bakgrund en individ har. Det är därför lämpligt att samma indikator används för att mäta flera delar av måluppfyllelsen.

De indikatorer som används för att mäta god effekt på samhällsekonomin är:

- de studerandes lånebenägenhet i olika åldersgrupper och på olika utbildningsnivåer,
- antal studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån,
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga fördelat på studienivå och kön.

Resultat

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag,

dvs. lånebenägenheten, har minskat kontinuerligt sedan studiestödsreformen 2001. Sedan 2011 har dock lånebenägenheten ökat med 0,8 procentenheter. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 67,7 procent under 2013 jämfört med 67,2 procent 2012.

Studielån

Lånebenägenheten vid studier på grundskolenivå minskade något under 2013 och var 34,8 procent. Vid studier på gymnasial nivå minskade lånebenägenheten marginellt jämfört med föregående år och uppgick till 53,6 procent. Lånebenägenheten vid studier på eftergymnasial nivå i Sverige ökade med 1 procentenhet jämfört med föregående år och uppgick till 73,1 procent under 2013.

Tabell 3.10 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer, 2010–2013

Andel av samtliga låntagare

	2010	2011	2012	2013
Grundskolenivå	35,8	34,6	34,2	34,8
Kvinnor	31,3	30,4	29,8	30,4
Män	45,9	44,4	44,7	45,3
Gymnasienivå	55,6	54,5	53,9	53,6
Kvinnor	54,8	53,9	53,3	53,0
Män	57,0	55,4	54,8	54,4
Eftergymnasial nivå	71,9	71,7	72,1	73,1
Kvinnor	72,0	71,5	71,8	72,8
Män	71,7	71,8	72,6	73,6

Källa: CSN

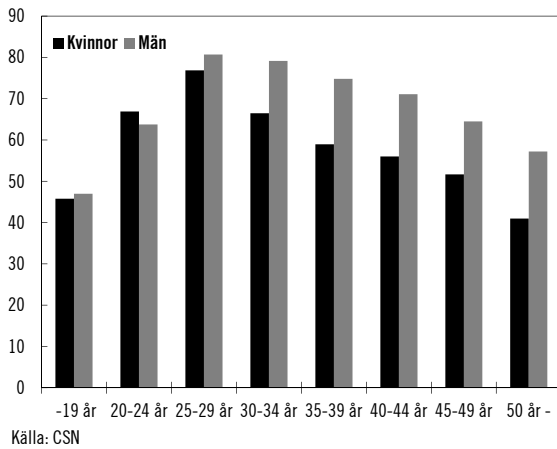
Män tar oftare studielån jämfört med kvinnor. Under 2013 tog 68,9 procent av männen lån jämfört med 66,9 procent av kvinnorna. Särskilt stor är skillnaden för studerande på grundskolenivå. Där hade ca 45 procent av männen studielån, jämfört med ca 30 procent av kvinnorna.

Utlandsstuderande är mer benägna att ta lån än de som studerar i Sverige. Under 2013 var andelen utlandsstuderande som hade studielån ca 83 procent, vilket är i paritet med föregående år.

Lånebenägenheten varierar inte enbart mellan studerande på olika studienivåer utan även mellan olika åldersgrupper. De yngsta och de äldsta studiemedelstagarna är de som i minst utsträckning väljer att ta studielån. För ungdomar i åldrarna 20–24 år uppgick lånebenägenheten till 65,5 procent under 2013. Mest

lånade studerande i åldrarna 25–29 år, av vilka 78,5 procent tog lån.

Diagram 3.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2013

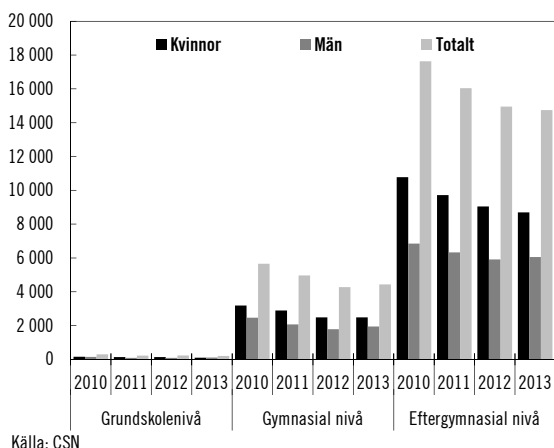

Tillägglån

Antalet studerande med studielån som även har tillägglån var oförändrat 2013 jämfört med föregående år. I genomsnitt tog totalt 4 procent av de studerande med studielån även tillägglån under 2013. Nästan 15 000 personer fick tillägglån för studier i Sverige på eftergymnasial nivå, vilket är oförändrat från 2012.

Män tar tillägglån i större utsträckning än kvinnor. Av de heltidsstuderande männen som var äldre än 24 år tog 14,3 procent tillägglån, medan motsvarande andel bland kvinnor var något lägre, 13,6 procent.

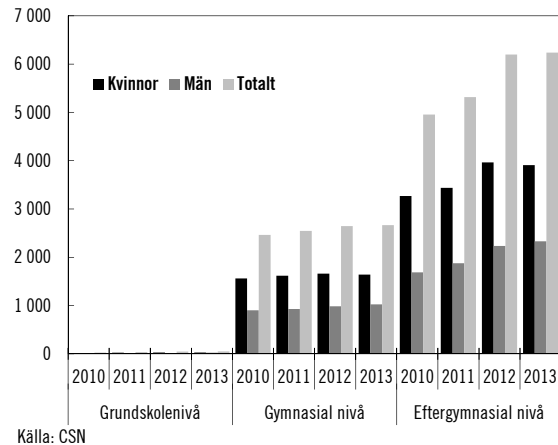
Diagram 3.11 Antal studerande med tillägglån på olika utbildningsnivåer, 2010–2013

Merkostnadslån

Antalet stödtagare med merkostnadslån för t.ex. undervisningsavgifter, dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten för studier i Sverige ökade något under 2013.

Diagram 3.12 Antal studerande med merkostnadslån på olika utbildningsnivåer, 2010–2013

Det är främst studerande på eftergymnasial nivå som tar merkostnadslån. Det har samband med att utlandsstuderande är den grupp som främst tar merkostnadslån och de studerar oftast på den nivån.

Andelen utlandsstuderande som tog merkostnadslån under 2013 var 47 procent. Merkostnadslån till utlandsstuderande får lämnas för exempelvis resor, försäkring och undervisningsavgifter.

Män och kvinnor tar merkostnadslån i lika stor utsträckning.

Tabell 3.11 Studerande med studielån, tillägglån och merkostnadslån

Antal studerande och utbetalade belopp

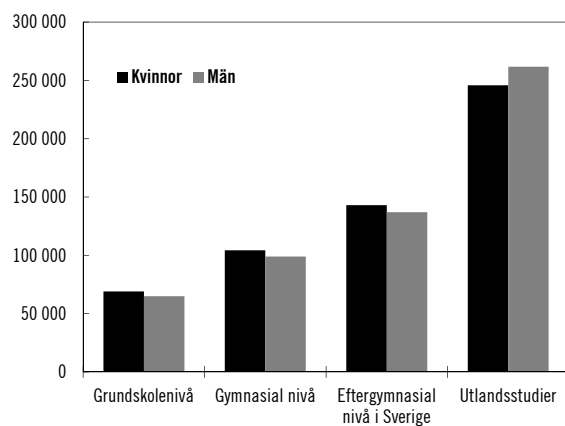
	Antal 2013	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2013 (mnkr)
Studielån	319 680	59	41	13 489
Tillägglån	18 900	58	42	658
Merkostnadslån	25 040	59	41	212

Källa: CSN

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning delas därför mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en frivillig lånedel.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna. Skuldsättningen skiljer sig mycket mellan studerande på olika nivåer.

Diagram 3.13 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2013 fördelat på studienivå och kön

Källa: CSN

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som börjat betala tillbaka på sin skuld under 2013 har lånat i genomsnitt 140 437 kronor, vilket är en ökning med 5,5 procent jämfört med föregående år. Denna grupp kan ha studerat på flera utbildningsnivåer, men har inte haft studiemedel för utlandsstudier. För dem som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 252 211 kronor. Utlandsstuderande är mer benägna att ta studielån än de som studerar i Sverige.

Av samtliga låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2013 hade 77 procent en skuld som var lägre än 200 000 kronor. Andelen med en studieskuld på mellan 200 000 och 500 000 kronor uppgick till 22 procent, vilket är 4 procentenheter högre jämfört med föregående årsskifte.

Skuldsättningen har ökat något för samtliga utbildningsnivåer jämfört med föregående årsskifte. Att skuldbeloppen ökar beror främst på att höjningarna av studiemedlens lånedel 2010 och 2011 börjar synas på skuldsättningen.

3.5.8 Låntagare och den totala studieskulden

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta god effekt på samhällsekonomin är:

- total studieskuld, varav andel osäkra fordringar,
- andel inbetalt årsbelopp för bosatta utomlands jämfört med bosatta i Sverige,
- antal personer som har beviljats nedsättning av det belopp som ska betalas tillbaka under året och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp,
- antal personer där krav på återbetalning av studiestöd har överförts till Kronofogdemyndigheten och den ackumulerade fordran hos myndigheten, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel osäkra fordringar.

Resultat

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till knappt 1,5 miljoner vid utgången av 2013. Antalet låntagare ökade med drygt 19 000 sedan 2012.

Antalet låntagare med lån i två eller i vissa fall tre olika återbetalningssystem uppgick till ca 138 100 personer. I takt med att låntagare slutbetalar sina skulder i de äldre återbetalningssystemen minskar antalet låntagare med mer än ett lån. Under 2013 minskade antalet låntagare med mer än ett lån med 18 200 personer.

Återbetalningen av studielån ökade något under 2013. Jämfört med 2012 betalades det in ca 140 miljoner kronor mer till CSN. Totalt betalades närmare 12,7 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter in. Av de årsbelopp som debiterades 2013 betalades 94 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 72 procent, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2012.

Tabell 3.12 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning^{1 2}

Andel av belopp efter nedsättningar (%)

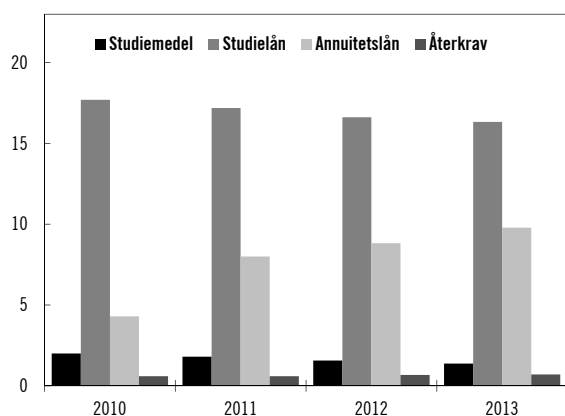
Bosättning	Inbetalt 2011	Inbetalt 2012	Inbetalt 2013
Sverige	93,7	93,6	93,6
Utomlands	73,4	75,3	72,4
Totalt	91,6	91,2	91,2

Källa: CSN

¹ Inbetalningarna avser vad som har betalats under respektive avgiftsår.² CSN har under 2013 utvecklat sitt uppföljningssystem i syfte att skapa ett kvalitetssäkrat system för uppföljning. Detta har och kommer påverka redovisningen. Som en konsekvens av det har uppgifter tagits fram på nytt för 2011 och 2012 i syfte att säkerställa en jämförbarhet mellan åren.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade under 2013 från 194,4 till 198,2 miljarder kronor. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden.

Av den totala studieskulden på 198,4 miljarder kronor 2013 har CSN bedömt att 28,1 miljarder kronor, eller ca 14 procent, utgörs av osäkra fordringar som riskerar att skrivas av. Andelen osäkra fordringar är oförändrad jämfört med 2012. Vidare har CSN, i likhet med föregående år, bedömt att av den totala utestående fordran på 1,2 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är 0,7 miljarder kronor osäkert.

Diagram 3.14 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2010–2013 (mdkr)

Källa: CSN

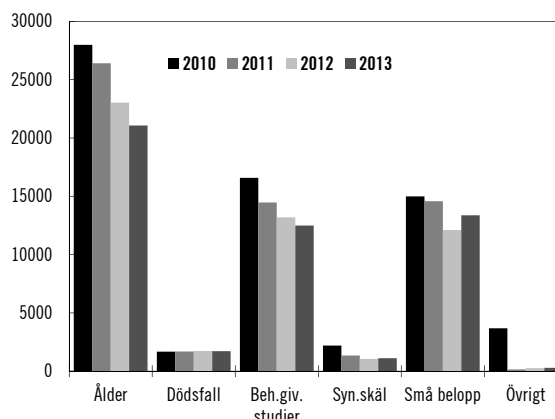
Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2013 till ca 18 100, vilket motsvarar 1 procent av samtliga låntagare. Det är en antalsmässig minskning jämfört med 2012, men andelen är densamma som under 2012. Den totala utestående fordran för dessa låntagare uppgick den 31 december 2013 till 1,9 miljarder kronor, en minskning med 28 procent jämfört med föregående årsskifte.

Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: nedsättning på grund av låg inkomst, nedsättning på grund av studier och nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Under 2013 fick 155 000 personer beslut om nedsättning, vilket är 3 000 fler än under 2012. Värdet av nedsättningarna är 1,15 miljarder kronor, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2012.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre, vilket redovisas som små belopp i diagram 3.15

Diagram 3.15 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2010–2013

Källa: CSN

Under 2013 fick ca 53 000 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 3 000 personer jämfört med 2012. Det totala avskrivna beloppet under 2013 var 656 miljoner kronor, vilket var en ökning med 29 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Återbetalare med krav hos Kronofogdemyndigheten

I slutet av 2013 hade ca 80 200 personer, 52 procent kvinnor och 48 procent män, krav på återbetalning av studiestöd som överförts till

Kronofogdemyndigheten. Det är en minskning med 9 400 personer jämfört med 2012. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten som avser studiestöd uppgick vid årets slut till 1 016 miljoner kronor, vilket är en ökning med knappt 3 procent jämfört med 2012. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare som har en skuld hos Kronofogdemyndigheten har minskat något jämfört med de senaste fem åren och uppgick 2013 till 6,4 procent.

Utlandsbosatta återbetalare

Ungefär 64 500 återbetalare, 58 procent kvinnor och 42 procent män, var den 31 december 2013 bosatta utomlands, vilket är en ökning med ca 2 400 låntagare jämfört med 2012. Den totala fordran hänförlig till de tre återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare uppgick vid slutet av 2013 till 14,5 miljarder kronor, vilket är en ökning med 6 procent jämfört med 2012. Sedan 2012 är det lånetypen annuitetslån som står för den största delen, 7,3 miljarder kronor, av de utlandsbosattas skulder. Av den totala fordran när det gäller utlandsbosatta återbetalare avser 4,1 miljarder kronor, eller ca 28 procent, osäkra fordringar.

CSN har under 2013 skickat 13 300 ärenden som rör utlandsbosatta till inkassoföretag, vilket är en ökning med 2 300 ärenden jämfört med 2012. Totalt har 29,6 miljoner kronor inbetalats under 2013 i de ärenden som CSN har skickat till inkasso i utlandsärenden, vilket är en ökning med 21 procent jämfört med 2012.

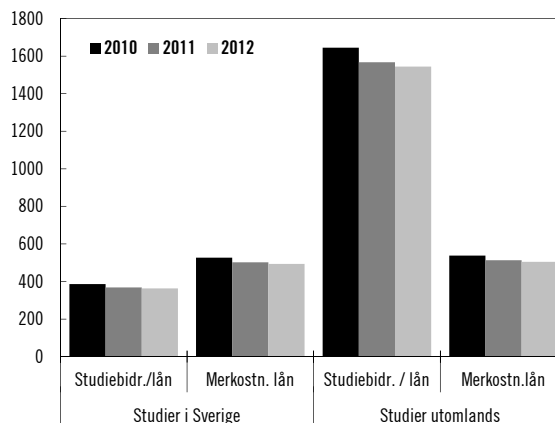
3.5.9 Studiestödsadministration

Centrala studiestödsnämnden

CSN:s verksamhet finansieras i huvudsak via förvaltningsanslag och med inbetalda administrativa avgifter. Förvaltningskostnaderna uppgick under 2013 till 800,4 miljoner kronor, vilket är en minskning med 19,9 miljoner kronor jämfört med 2012. Av intäkterna, som totalt uppgick till 826 miljoner kronor, bestod drygt 35 procent av anslag (291 miljoner kronor) och knappt 64 procent av avgifter (531 miljoner kronor). Resterande intäkter bestod av finansiella intäkter och intäkter av bidrag. In-

betalda avgifter bestod främst av expeditonsavgifter, uppläggningsavgifter och påminnelseavgifter.

Diagram 3.16 Studiemedel styckkostnad för administration av studiebidrag/lån och merkostnadslån i Sverige och utomlands, 2011–2013, kronor

Källa: CSN

Ärendehantering

Handläggningstiderna har blivit något längre under 2013 jämfört med 2012. Försämringen i genomsnittlig handläggningstid gäller främst studiemedel för utlandsstudier. Samtidigt är resultatet för samtliga områden bättre än 2011 års resultat.

Tabell 3.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider¹

Ärendeslag	2011	2012	2013
Inackorderingstillägg och extra tillägg	24	16	19
Studiemedel	14	11	12
Studiemedel, utland	32	22	25

Källa: CSN

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats (kompletteringstid ingår).

Tillgänglighet och service

Under 2013 har antalet kunder som vill komma i kontakt med CSN per telefon ökat med 4 procent jämfört med 2012. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkö förlängdes med 44 sekunder. Samtidigt har antalet besök på CSN:s webbplats och Mina sidor fortsatt att öka med 7 respektive 13 procent i förhållande till 2012 års nivå.

Tabell 3.14 Nyckeltal för CSN:s service och information 2011–2013*Tusental och tid*

Verksamhet	2011	2012	2013
Antal inkomna samtal	1 816	1 621	1 690
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 495	1 353	1 355
Genomsnittlig väntetid i telefonkö	2 min. 1 sek.	1 min. 47 sek.	2 min. 31 sek.
Antal besök på webbplats	9 730	11 215	12 036
Antal besök på mina sidor	5 698	8 822	9 964

Källa: CSN

Kvalitet i ärendehantering

CSN har fortsatt sitt arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. Sedan 2011 används en ny modell för uppföljning av den rättsliga kvaliteten i ärendehantering. Resultaten av CSN:s kvalitetsgranskningar visar att kvaliteten har förbättrats inom samtliga områden, men att förbättringen inte är statistiskt säkerställd. Drygt 98,7 procent av myndighetens beslut är enligt kvalitetsgranskningarna korrekta utifrån gällande lagstiftning.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Målet med CSN:s arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till stöd.

Det är inte möjligt för CSN att helt förhindra felaktiga utbetalningar. Studiehjälp betalas ut i efterskott, men myndigheten är beroende av att skolornas rapportering är korrekt för att de studerande ska få de stöd som de har rätt till. Studiemedel betalas ut i förskott, men de studerande är skyldiga att anmäla ändringar som kan påverka rätten till studiemedel eller studiemedlens storlek. Att de studerande får de stöd som de har rätt till bygger därmed på att de uppgifter som CSN får är korrekta.

CSN arbetar för att det ska bli rätt från början genom att förenkla myndighetens regler, rutiner och arbetssätt. Myndigheten arbetar även med kontroller före, under och efter utbetalning för att säkerställa att rätt belopp betalas ut. CSN samverkar också med skolor och andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan och Skatteverket.

Under 2013 har CSN beslutat att kräva tillbaka 422 miljoner kronor i felaktigt utbetalt studiestöd, vilket utgör 1,5 procent av det totala

utbetalda beloppet för studiehjälp och studiemedel. Det är en minskning med 0,7 procentenheter jämfört med 2012.

Under 2013 har totalt 83 personer anmälts för misstänkt bidragsbrott. Det är en minskning med 53 personer jämfört med 2012.

CSN har under 2013 fortsatt med efterkontroller av personer med studiemedel för studier utomlands för att hitta dem som gör sig skyldiga till medvetna, stödrelaterade brottsliga gärningar. Myndigheten har vidare initierat åtgärder för att förändra organisationen och arbetsättet för att motverka misstänkta bidragsbrott. De korrigeringar av utbetalt studiestöd och de åtgärder som CSN har vidtagit tyder på att en högre andel av utbetalningarna görs till den som har rätt till studiestöd.

Överklagandenämnden för studiestöd

Utgifterna för verksamheten vid Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) uppgick under 2013 till ca 12,5 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året drygt 5 200 ärenden, en minskning med ca 1 700 ärenden jämfört med föregående år.

Under 2013 avgjordes 83 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 97 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden biföll 8 procent av det totala antalet inkomna ärenden.

Tillgängligheten hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli har telefontid under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

3.6 Analys och slutsatser

Under avsnittet görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet mot bakgrund av de indikatorer som har redovisats i avsnitt 3.5.

Målen för studiestöden är, som angetts tidigare, att studiestöden ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. De ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa.

Studiestöden ska även ha en god effekt på samhällsekonomi över tiden.

3.6.1 Studiestödets rekryterande effekt

Studiestödet ska verka rekryterande till studier och bidra till ett högt deltagande i utbildning.

Antalet studerande med studiehjälp har under 2013 fortsatt att minska, vilket kan förklaras av minskande ungdomskullar.

Under 2013 studerade totalt ca 472 000 personer med studiemedel, vilket är en ökning med ca 4 800 personer sedan 2012.

Antalet vuxna studerande med studiemedel på grundskolenivå var i stort sett oförändrat mellan 2012 och 2013. Sett över en femårsperiod har antalet studiemedelstagare på grundskolenivå varierat mellan 22 800 och 24 100 per år. Antalet vuxna studerande med studiemedel på gymnasial nivå ökade dock med ca 2 500 och uppgick till 112 600 under 2013. Antalet studiemedelstagare på denna nivå har också varierat mer, mellan 105 200 och 114 700 per år, under den senaste femårsperioden. Variationen beror till stor del dels på att det tillkom fler utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) under 2009–2013, dels på att den tillfälliga satsningen på den högre bidragsnivån inom yrkesvux under 2009 och 2010 är avslutad.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Antalet studerande på grundskolenivå med den högre bidragsnivån, 13 300 under 2013, var oförändrat jämfört med föregående år. Även andelen studiemedelstagare med den högre bidragsnivån, 58 procent, var oförändrad.

Antalet studerande på gymnasial nivå med den högre bidragsnivån, 33 000, har dock ökat något under samma tidsperiod. Även andelen studiemedelstagare med den högre bidragsnivån på gymnasial nivå, 29 procent, har ökat något. Sett över en femårsperiod har antalet studerande med den högre bidragsnivån minskat med knappt 3 procent på grundskolenivå medan antalet har ökat med 16 procent på gymnasial nivå. Totalt sett har antalet studerande med den högre bidragsnivån ökat med 10 procent under tidsperioden. Ökningen kan sannolikt delvis förklaras av de tillfälliga satsningarna på den högre bidragsnivån under tidsperioden.

För studier som påbörjas under 2011–2014 får den högre bidragsnivån även lämnas inom ramen för den tillfälliga satsningen på vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för behörighetsgivande studier på grundskolenivå eller gymnasial nivå. Antalet ungdomar med det högre bidraget uppgick till 4 200 under 2013, vilket var en ökning med nästan 1 100 ungdomar jämfört med 2012. Den stora ökningen kan sannolikt till stor del förklaras av att satsningen nu fått ett större genomslag och i större utsträckning når den avsedda målgruppen.

Statistik från Universitetskanslersämbetet visar att antalet sökande till högskolan fortsätter att öka men att antalet som antogs höstterminen 2013 minskade jämfört med föregående läsår. Trots detta har antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå aldrig varit högre, vilket bedöms bero på demografiska faktorer och det rådande arbetsmarknadsläget för ungdomar. Sett till åldersstrukturen så har andelen studiemedelstagare yngre än 25 år minskat under 2013 efter att ha ökat kontinuerligt sedan 2007. Nu ökar i stället andelen studiemedelstagare som är i åldern 25–34 år. Minskningen av gruppen yngre än 25 år beror främst på att ungdomskullarna som lämnar gymnasieskolan blir mindre, och att det därför inte längre sker ett lika stort tillskott av yngre studerande. Fortfarande är dock mer än hälften av studiemedelstagarna (55 procent) yngre än 25 år.

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Detta bidrar till att Sverige har en hög andel studerande som förlägger delar av eller hela sin utbildning utomlands. Det är betydelsefullt att studiestödssystemet fungerar effektivt även vid utlandsstudier och att utlandsstudier underlättas. Antalet utlandsstuderande med studiemedel, 33 600 under 2013, var det högsta antalet någonsin. Det var också det femte året i rad som antalet ökade efter flera år med ett minskande antal. Ökningen i antal beror sannolikt på att det är stora ungdomskullar som har lämnat gymnasieskolan de senaste åren. Antalet sökande per plats vid svenska utbildningar kan antagligen också förklara ökningen.

För att studiemedlet ska ha en rekryterande verkan är det viktigt att studiemedlets värde står sig i relation till kostnadsläget i samhället. En jämförelse med konsumentprisindex som CSN har gjort visar att studiemedlets allmänna köp-

kraft under 2013 var den högsta sedan studiemedelssystemet infördes i mitten av 1960-talet. De höjningar av studiemedlens lånedel som skett 2010 och 2011 har bidragit till den ökade köpkraften.

Lånebenägenheten har minskat sedan studiestödsreformen 2001. Den långsiktiga minskningen av lånebenägenheten kan bl.a. förklaras av att de studerande efter studiestödsreformen 2001 gör en mer rationell bedömning av kostnaderna för lånet. Sedan 2011 har dock lånebenägenheten ökat med knappt 1 procentenhet och 2013 var den 68 procent. Förändringen är liten så det går ännu inte att prata om ett trendbrott. Åldersstrukturen på studiemedelstagarna har dessutom förändrats vilket kan förklara utfallet. Studerande under 20 år och äldre studerande över 49 år är de som mest sällan tar lån. Yngre studerande har ofta stöd från föräldrar som bidrar ekonomiskt till den studerandes uppehälle under studietiden. Äldre studerande har oftare än andra ekonomiskt stöd från partner eller arbetsinkomster.

Inom studiemedelssystemet finns det ett tilläggs lån som syftar till att rekrytera något äldre studerande som tidigare har arbetat till studier.

Antalet och andelen studerande med tilläggs lån har minskat under de senaste åren trots att antalet studerande med studiemedel har ökat. Detta kan främst förklaras av åldersstrukturen på studiemedelstagarna. Antalet studerande som är under 25 år, och som därmed inte kan få tilläggs lån, har ökat mer än antalet äldre studerande under de senaste åren. Under 2013 har dock andelen studiemedelstagare yngre än 25 år minskat på eftergymnasial nivå. Detta kan förklara att antalet studerande med tilläggs lån är oförändrat jämfört med 2012.

Studiestödet är ett viktigt verktyg för att öka deltagande i och bredda rekryteringen till utbildning. Dessutom är studiestödet en betydelsefull faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet. Antalet studiestödstagare på samtliga utbildningsnivåer kan fortsatt anses vara på en hög nivå. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisats är den samlade bedömningen att målet om studiestödets rekryterande effekt har uppfyllts.

3.6.2 Studiestödets utjämnande effekt

Inom studiestödssystemet finns det flera olika stödformer som syftar till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen. Studiestödet ska verka selektivt rekryterande, dvs. studiestödet ska göra att individer från vissa grupper påbörjar studier som annars inte skulle ha gjort det.

Studerande inom gymnasieskolan kan få ett extra tillägg som syftar till att öka möjligheterna för ungdomar i inkomstsvaga hushåll att studera och därmed undanröja sociala hinder för utbildning. Resultaten från 2013 visar att ett ökat antal studerande fick det extra tillägget. Ökningen av det extra tillägget har de senaste åren varit tydligast för familjer med mycket låga inkomster. Denna utveckling fortsatte under 2013. Resultatet av en undersökning som CSN genomförde under 2012 visar att gruppen med extra tillägg har genomgått andra förändringar över tid. Det är nu oftare fråga om studerande barn i nyanlända familjer eller ensamkommande flyktingbarn, jämfört med tidigare då de studerande levde i hushåll med en ensamstående förälder. En hög andel är också födda i Sverige med utrikes födda föräldrar. En viktig förklaring till gruppens förändring är att inkomstgränserna för att få extra tillägg inte har förändrats sedan mitten av 1990-talet. Detta har inneburit att familjer med realinkomster som tidigare gav rätt till extra tillägg inte längre kan beviljas stödet. Det extra tillägget har setts över inom ramen för 2012 års studiehjälpsutredning (U 2012:02, dir. 2011:122). Utredningen har lämnat sitt betänkande Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52) som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Studiemedlens rekryterande kraft varierar mellan olika studerandegrupper. En grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel är studerande med barn. Inom studiemedelssystemet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Den minskning av studerande med tilläggsbidrag som skett mellan 2010–2012 har nu stannat av. Minskningen berodde på att antalet yngre studerande ökade samtidigt som antalet äldre studerande minskade. Antalet studerande som fick tilläggsbidrag är nu oförändrat jämfört med

2012. Detta beror främst på att tillskottet av yngre studerande inte längre är lika stort.

En högre andel av de studerande med högskoleutbildade föräldrar är mer benägna att påbörja studier även om studiemedlen inte funnits, jämfört med de studerande som har föräldrar med högst gymnasial utbildning eller motsvarande.

Den tillfälliga satsningen, som innebär att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet, har fungerat utjämnande ur ett jämställdhetsperspektiv. Andelen med den högre bidragsnivån inom ramen för satsningen var 49 procent kvinnor och 51 procent män under 2013. Totalt sett var det annars 69 procent kvinnor och 31 procent män som studerade med den högre bidragsnivån under 2013. Andelen kvinnor respektive män med den högre bidragsnivån varierar beroende på studienivå. På grundskolenivån under 2013 var det 71 procent kvinnor och 29 procent män medan det på den gymnasiala nivån var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Skillnaden kan delvis förklaras av inkomstskillnader och därmed behovet av studiestöd. Den s.k. GRUV-utredningen (U 2011:07) har i sitt betänkande Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) visat att män som studerar på grundläggande nivå har högre inkomster från förvärvsarbete än kvinnor medan det omvända förhållandet råder på gymnasial nivå.

Mot bakgrund av resultatet av de indikatorer som redovisats är bedömningen att målet om studiestödets utjämnande effekt har uppnåtts.

3.6.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Studiestödssystemet måste vara långsiktigt samhällsekonomiskt hållbart. Det är därför viktigt att de utbetalningar som görs från systemet är riktiga och att den del av studiestödet som består av lån återbetalas fullt ut.

Nästan 1,5 miljoner personer i Sverige, varav 59 procent kvinnor och 41 procent män, har i dag en studieskuld. Detta motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen mellan 20 och 65 år.

Ökningen av antalet låntagare har fortsatt under 2013.

Utgångspunkten för samtliga återbetalnings-system är att låntagarna ska betala tillbaka sina skulder. Alltför hårda krav på återbetalning får dock inte avskräcka från studier och motverka studiemedlens rekryterande effekt. Därför finns vissa trygghetsregler inbyggda i samtliga lånesystem.

Antalet låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp ökade 2013 jämfört med föregående år och ökningen är den första sedan 2004. CSN har i en tidigare studie visat att många som har rätt till nedsättning av årsbeloppet låter bli att ansöka om detta. Det är ca 71 procent som betalar av på sina lån i den takt som betalningsplanen föreskriver. Det är dock problematiskt om låntagare drabbas av betalningsproblem som skulle kunna undvikas om låntagaren i stället hade ansökt om nedsättning.

Värdet av det skuldbelopp som avskrevs under 2013 ökade jämfört med 2012. Den största delen av ökningen kan hänföras till återbetalningspliktiga studielån som togs under perioden 1989–2001. Även det avskrivna beloppet för annuitetslån ökade under 2013 medan det fortsatt minskade för den äldsta lånetypen studiemedel. När det gäller annuitetslånen är de främsta orsakerna till avskrivning dödsfall och synnerliga skäl.

Under 2013 har de beräknade osäkra fordringarna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd varit oförändrade jämfört med föregående år. Lånetypen studielån som togs mellan 1989–2001 står fortfarande för majoriteten, 58 procent, av de osäkra fordringarna. De beräknade osäkra fordringarna varierar mycket mellan lånetyperna. Andelen bedöms som högst för den äldsta lånetypen studiemedel och som lägst för annuitetslån, vilket också var ett mål när det lånet infördes 2001.

Efter en samlad bedömning utifrån de redovisade indikatorerna fungerar nuvarande lånesystem i stort sett bra och har därmed en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Det finns dock fortfarande brister i systemet när det gäller de som är bosatta utomlands. Låntagare bosatta utomlands återbetalar sina lån i betydligt mindre omfattning än låntagare bosatta i Sverige. Av det totala belopp som under 2013 debiterades låntagare bosatta utomlands betalades endast

72 procent. Det var en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2012. Nivån har dock varit relativt konstant under en längre tid. Ungefär 28 procent av den totala fordran för dessa låntagare bedöms vidare som osäker. Tendensen att allt fler låntagare väljer att bosätta sig utomlands fortsätter. Det är därför fortsatt viktigt att komma till rätta med de problem som finns i återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare.

3.6.4 Studiestödsadministration

För att nå målen för studiestödet krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

För CSN har verksamhetsåret 2013 inneburit stora förändringar vad gäller utveckling av arbetssätt, kompetens och organisation. Arbetet med att förbättra resultaten inom myndighetens verksamhetsområden har fortsatt. Även om resultatet försämrats något inom vissa områden jämfört med 2012, som var ett bra verksamhetsår för myndigheten, så fungerar myndigheten väl och har en effektiv och rättssäker ärendehantering samt servicenivåer som leder till att de studerande på ett korrekt och snabbt sätt får de stöd de har rätt till.

ÖKS har under året nått ett bra resultat när det gäller hanteringen av överklaganden. Myndigheten har handlagt ärendena effektivt och handläggningstiderna har varit mycket tillfredställande.

3.7 Politikens inriktning

Studiestödssystemet i Sverige är och ska förbli ett av världens mest generösa. Studiestödet skapar möjligheter att studera vidare eller återuppta tidigare studier. På detta sätt bidrar systemet till att bygga vårt land starkare genom mer kunskap, mer kompetens och mer bildning.

Regeringen föreslår att studiemedelsbeloppet ska höjas från och med den 1 januari 2015, i syfte att ge de studerande en bättre ekonomisk situation och förbättra deras möjligheter att fokusera på sina studier. Förslaget innebär att lånedelen höjs med ca 1 000 kronor per studiemånad, så att studiemedlens totalbelopp blir 10 777 kronor per studiemånad. Studie-

medlet kommer därmed med bred marginal ha den högsta köpkraften sedan det infördes.

För att stödja arbetslösa ungdomar avser regeringen att, stegvis fr.o.m. 2015, införa en 90-dagarsgaranti (se vidare utg.omr. 14, avsnitt 4.5). Som en viktig del av garantin avser regeringen att införa utbildningskontrakt för unga arbetslösa som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning. Som ett led i införandet av utbildningskontrakt bör de möjligheter som finns i dag för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån inom studiemedlen finnas kvar och framöver anpassas till hur garantin utformas.

I syfte att locka fler personer att utbilda sig till lärare anser regeringen att den högre bidragsnivån inom studiemedlen även ska kunna lämnas för studier på den s.k. kompletterande pedagogiska utbildningen som leder till ämneslärarexamen inom matematik, naturorienterande ämnen eller teknik.

En förutsättning för ett samhällsekonomiskt hållbart och rättvist studiemedelsystem är en hög rättssäkerhet, låg risk för felaktiga utbetalningar och punktlig återbetalning av studielån. Regeringen avser att fortsatt följa utvecklingen och säkerställa att CSN:s arbete på dessa områden även framöver håller hög kvalitet.

Jämställdhetsintegrering är en central strategi för att uppnå varaktiga resultat och skapa förutsättningar för att få ett brett genomslag för de jämställdhetspolitiska målen (utg.omr. 13, avsnitt 5.2). CSN är en av de myndigheter som har valts ut för att medverka i ett utvecklingsprogram i syfte att stärka och vidareutveckla jämställdhetsintegreringen (U2013/377/JÄM). Det pågår vidare en översyn av målen för studiestödet i syfte att tydliggöra jämställdhetsperspektivet.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 1:1 Studiehjälp

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	3 474 223	-4 149	
2014	Anslag	3 382 155 ¹		3 372 588
2015	Förslag	3 313 725		
2016	Beräknat	3 307 339		
2017	Beräknat	3 343 085		
2018	Beräknat	3 391 326		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingsstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor finns i förordningen (CSNFS 1983:17) om bidrag till utlands-studerande för dagliga resor. I förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning regleras den s.k. lärlingsersättningen.

Tabell 3.16 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiehjälp, utfall 2013 och prognos 2014–2018

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Studiebidrag						
Antal	423,2	406,5	395,6	392,8	396,2	400,6
Genomsnittligt årsbelopp	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7
Extra tillägg						
Antal	17,7	19,1	20,1	20,8	21,7	22,8
Genomsnittligt årsbelopp	5,9	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8
Inackorderings-tillägg						
Antal	8,6	8,6	8,4	8,3	8,4	8,5
Genomsnittligt årsbelopp	9,0	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

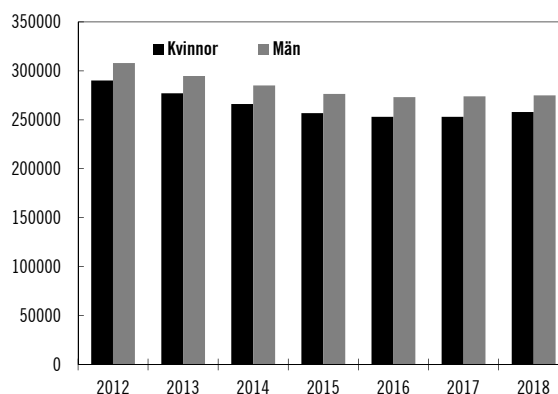
Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år.

Befolkningsframskrivningar från Statistiska Centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att minska kraftigt under perioden 2013–2016 för att sedan plana ut.

Diagram 3.17 Folkmängd 16–20 år 2012 och 2013 samt prognos 2014–2018

Källa: SCB

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för såväl studiebidraget och inackorderingstillägget som det extra tillägget minska med 97 miljoner kronor under 2015. Åren 2016, 2017 och 2018 beräknas utgifterna minska med 119 miljoner kronor respektive 49 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2014.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	3 382 155	3 382 155	3 382 155	3 382 155
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	32 200	47 600	61 600	61 600
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volym	-97 030	-118 816	-97 070	-48 829
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
Förslag/beräknat anslag	3 313 725	3 307 339	3 343 085	3 391 326

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 313 725 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 3 307 339 000 kronor, 3 343 085 000 kronor respektive 3 391 326 000 kronor.

3.8.2 1:2 Studiemedel

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

2013	Utfall	12 859 082	Anslags-sparande	1 840 365
2014	Anslag	14 034 163 ¹	Utgifts-prognos	13 025 975
2015	Förslag	14 880 700		
2016	Beräknat	14 769 953		
2017	Beräknat	14 983 706		
2018	Beräknat	15 378 396		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 154 792 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2015. Beloppet har minskats med 54 712 tkr som avser regleringsbelopp för 2012.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödlagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Kompletterande information

Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Studiemedlen är till övervägande del rättighetsstyrda och därför är utgifterna framför allt beroende av antalet studerande som deltar i en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Tilläggsbidrag kan lämnas till studerande med barn. Utgifterna påverkas även av beslut om t.ex. nya utbildningsplatser eller höjda bidragsbelopp. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgifterna påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att studie- och tilläggsbidraget är indexerade med prisbasbeloppet.

Tabell 3.19 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2013, prognos 2014 och beräknat för 2015–2018

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Generella bidraget						
Antal	468,0	476,9	499,2	491,4	484,4	489,7
Genomsnittligt årsbelopp ¹	18,0	17,9	17,9	18,0	18,3	18,8
Högre bidraget						
Antal	41,6	44,6	74,6	75,0	72,3	72,6
Genomsnittligt Årsbelopp ¹	38,2	37,8	38,3	38,8	40,2	41,3

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig gymnasieutbildning bör även i fortsättningen under vissa förutsättningar kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen för studier på grundläggande eller gymnasial nivå.

Ärendet och dess beredning: CSN har under beredningen av ärendet getts tillfälle att yttra sig över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Det högre bidragsbeloppet inom studiemedlen får enligt studiestödslagen (1999:1395) lämnas till en studerande från och med det kalenderår då han eller hon fyller 25 år. Enligt lagen meddelar regeringen föreskrifter om att det högre bidraget även får lämnas till studerande som är yngre än 25 år och som har särskilt behov av ett sådant stöd. I förarbetena anges att det kan röra sig om arbetslösa ungdomar som står långt från arbetsmarknaden (prop. 2010/11:1, utg.omr. 15, avsnitt 3.9.2). Det högre bidraget uppgår till ca 7 100 kronor per studiemånad.

En viktig orsak till ungdomars arbetslöshet är bristande utbildning. Arbetslösheten bland unga utan gymnasieexamen är mer än dubbelt så hög än bland de som har sådan utbildning. Sedan 2011 kan vissa arbetslösa ungdomar få den högre bidragsnivån inom studiemedlen för studier på grundläggande eller gymnasial nivå. Denna satsning förlängdes senast i enlighet med en

bedömning i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1, utg.omr. 15). För att stödja arbetslösa ungdomar avser regeringen att, stegvis fr.o.m. 2015, införa en 90-dagarsgaranti (se vidare utg.omr. 14, avsnitt 4.5). Som en viktig del av garantin avser regeringen att införa utbildningskontrakt för unga arbetslösa som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning. Som ett led i införandet av utbildningskontrakt bör de möjligheter som finns i dag för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån inom studiemedlen fortsätta och framöver anpassas till hur garantin utformas.

Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas inom ramen för anvisade medel. Studiestödsförordningen (2000:655) bör ändras i enlighet med ovanstående.

Regeringens bedömning: Studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämnesläraresexamen inom matematik, naturorienterade ämnen eller teknik bör kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen fr.o.m. den 1 juli 2015.

Ärendet och dess beredning: CSN har under beredningen av ärendet getts tillfälle att yttra sig över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Studiemedel med det högre bidragsbeloppet lämnas primärt till studerande över 25 år för studier på grundläggande eller gymnasial nivå. Enligt studiestödslagen (1999:1395) meddelar dock regeringen föreskrifter om att det högre bidraget får lämnas även för andra studier, såsom på högskolenivå. I förarbetena anges att det inom ramen för ett flexibelt system bör finnas möjligheter att styra det högre bidraget till angelägna studerandegrupper oavsett utbildningsnivå och att den aktuella situationen på arbetsmarknaden under vissa perioder också kan spela en roll (prop. 1999/2000:10 s. 85).

Den svenska skolan står inför en växande lärarbrist och efterfrågan på behöriga lärare inom gymnasieskolan och grundskolans senare år förväntas öka betydligt de närmaste åren. För att både höja läraryrkets attraktivitet och för att attrahera fler till lärarutbildningen krävs ett långsiktigt och omfattande arbete (se närmare

utg.omr. 16, avsnitt 9.1). Det är samtidigt viktigt att vissa insatser sätts in omgående för att vända utvecklingen. Bristen på utbildade lärare inom vissa områden som matematik, naturorienterade ämnen och teknik är bekymmersam och regeringen bedömer att det kan krävas extraordinära insatser för att stärka rekryteringsläget. Regeringen bedömer därför att studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen inom matematik, naturorienterade ämnen eller teknik bör kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen fr.o.m. den 1 juli 2015. För detta ändamål avsätts 100 miljoner kronor 2015. För 2016–2018 beräknas 200 miljoner kronor per år avsättas.

Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas inom ramen för anvisade medel. Studiestödsförordningen (2000:655) bör ändras i enlighet med ovanstående.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på bl.a. lärar- och förskollärarytbildningar, på kompletterande pedagogisk utbildning samt på vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar (se närmare utg.omr. 16, avsnitt 9.9.1). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 172 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 264 miljoner kronor 2016, 391 miljoner kronor 2017 och med 530 miljoner kronor 2018.

Med anledning av att ökade medel föreslås för fler utbildningsplatser på kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk högskoleutbildning eller annan avslutad utländsk eftergymnasial utbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) föreslår regeringen att anslaget ökas med 3,87 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 3,87 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2016.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 73,2 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 148,1 miljoner kronor 2016, 151,8 miljoner kronor 2017 och med 157,3 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår i denna proposition medel för utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) och

komvux. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 483,2 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 487,8 miljoner kronor 2016, 498,0 miljoner kronor 2017 och med 515 miljoner kronor 2018.

Ökade medel föreslås för fler utbildningsplatser på folkhögskolans allmänna kurs. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 73,4 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 98,6 miljoner kronor 2016, 100,4 miljoner kronor 2017 och med 103,2 miljoner kronor 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen under vissa förutsättningar bör kunna lämnas till arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning för studier på dessa nivåer. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 314,5 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 316,5 miljoner kronor 2016, 322,3 miljoner kronor 2017 och med 332,3 miljoner kronor 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör kunna lämnas till studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen inom matematik, naturorienterade ämnen eller teknik. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 98,9 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 197,7 miljoner kronor 2016, 2017 och 2018.

Regeringen gör bedömningen att det under vissa förutsättningar ska vara möjligt för deltagare i sysselsättningsfasen att studera kortare kurser inom komvux, universitet och högskola samt inom yrkeshögskolan med bibehållet aktivitetsstöd. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 42,8 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det minskar med 61,7 miljoner kronor 2016, 62,9 miljoner kronor 2017 och med 64,9 miljoner kronor 2018.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2014 bedöms anslagsbelastningen öka med 42,4 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms öka med 321,6 miljoner kronor 2015 jämfört med 2014. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under

2014 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2014 bedöms antalet studiemedelstagare öka.

Anslagsförändringar på grund av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir ca -55 miljoner kronor, jämfört med ca -209 miljoner kronor för 2014. Regleringsbeloppet fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	14 034 163	14 034 163	14 034 163	14 034 163
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	327 350	354 353	337 282	505 097
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	42 434	139 435	452 242	805 471
Volymer	321 596	136 623	-73 285	-176 204
Överföring till/från andra anslag	365	365	365	365
Övrigt	154 792	105 014	232 939	209 504
Förslag/beräknat anslag	14 880 700	14 769 953	14 983 706	15 378 396

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 14 880 700 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 14 769 953 000 kronor, 14 983 706 000 kronor respektive 15 378 396 000 kronor.

3.8.3 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

2013	Utfall		Anslags-sparande	0
2014	Anslag	1 542 096 ¹	Utgifts-prognos	1 560 740
2015	Förslag	1 809 739		
2016	Beräknat	1 808 554		
2017	Beräknat	1 854 051		
2018	Beräknat	1 950 533		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Kompletterande information

Bestämmelser om finansiering av kreditförluster hänförliga till statens utlåning finns i budgetlagen (2011:203) och i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Bestämmelser finns även i kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Studiemedlens totalbelopp höjs med 1 001 kronor per studiemånad för en heltidsstuderande fr.o.m. den 1 januari 2015. Studiestödslagen ändras i enlighet med detta.

Ärendet och dess beredning: Vid utarbetandet av lagförslaget har samråd skett med CSN.

Skälen för regeringens förslag: Studiemedlen är den viktigaste finansieringskällan för de flesta studerande på olika utbildningsnivåer.

Studiemedel består av en bidragsdel och en lånedel. Totalbeloppet och bidragsbeloppen är kopplade till prisbasbeloppet och beräknas per vecka. I syfte att ge de studerande en bättre ekonomisk situation föreslår regeringen att studiemedlens totalbelopp ska höjas. Totalbeloppet föreslås höjas från 5,07 procent till 5,59 procent av prisbasbeloppet per vecka för en heltidsstuderande fr.o.m. den 1 januari 2015. Totalbeloppet blir därmed 1 001 kronor högre per studiemånad vid heltidsstudier, dvs. 10 777 kronor 2015. Studiestödslagen (1999:1395) ändras i enlighet med detta. Höjningen utgörs av lån vilket innebär att låneandelen justeras. Storleken på studiebidraget ska kvarstå oförändrat. Beloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition att totalbeloppet inom studiemedlen ska höjas med 1 001 kronor per studiemånad. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 160,5 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 157,3 miljoner kronor 2016, 157,2 miljoner kronor 2017 och 160,8 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på bl.a. lärar- och förskollärarytbildningar, på kompletterande pedagogisk utbildning samt på vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar (se närmare utg.omr. 16, avsnitt 9.9.1). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 17 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 26 miljoner kronor 2016, 39 miljoner kronor 2017 och med 52 miljoner kronor 2018.

Med anledning av att ökade medel föreslås för fler utbildningsplatser på kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk högskoleutbildning eller annan avslutad utländsk eftergymnasial utbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) föreslår regeringen att anslaget ökas med 400 000 kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 400 000 kronor årligen fr.o.m. 2016.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 6,3 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 12,8 miljoner kronor

2016, 13,1 miljoner kronor 2017 och med 13,5 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår i denna proposition medel för utbildningsplatser inom yrkesvux och komvux. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 32 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 32,3 miljoner kronor 2016, 32,9 miljoner kronor 2017 och med 34,1 miljoner kronor 2018.

Ökade medel föreslås för fler utbildningsplatser på folkhögskolans allmänna kurs. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3,9 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 5,2 miljoner kronor 2016, 5,3 miljoner kronor 2017 och med 5,5 miljoner kronor 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen under vissa förutsättningar bör kunna lämnas till arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning för studier på dessa nivåer. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3,3 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 3,3 miljoner kronor 2016, 3,4 miljoner kronor 2017 och med 3,5 miljoner 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör kunna lämnas till studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärexamen inom matematik, naturorienterande ämnen eller teknik. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 2,1 miljoner kronor 2016, 2017 och 2018.

Regeringen gör bedömningen att det ska vara möjligt för deltagare i sysselsättningsfasen att under vissa förutsättningar studera kortare kurser inom komvux, universitet och högskola samt inom yrkeshögskolan med bibehållet aktivitetsstöd. Regeringen föreslår att anslaget minskar med 1,42 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det minskar med 2,05 miljoner kronor 2016, 2,09 miljoner kronor 2017 och med 2,17 miljoner kronor 2018.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna på anslaget är främst prisbasbeloppet men även i viss mån nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i

budgetpropositionen för 2014 bedöms anslagsbelastningen öka med 1,7 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel och av förändringar i förlustavskrivningar på lån tagna före 2014.

Jämfört med de antaganden om volymer som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2014 bedöms anslagsbelastningen vara i princip oförändrad 2015.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	1 542 096	1 542 096	1 542 096	1 542 096
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	214 819	230 474	245 425	263 867
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	1 692	11 204	47 487	79 298
Volymer	23	40 984	32 279	78 508
Överföring till/från andra anslag	1 566 355	1 499 042	1 502 010	1 502 010
Övrigt	-1 515 246	-1 515 246	-1 515 246	-1 515 246
Förslag/beräknat anslag	1 809 739	1 808 554	1 854 051	1 950 533

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 809 739 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 1 808 554 000 kronor, 1 854 051 000 kronor respektive 1 950 533 000 kronor.

3.8.4 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor

2013	Utfall	Anslags-sparande	0
2014	Anslag	1 602 121 ¹	Utgifts-prognos 1 603 304
2015	Förslag	888 067	
2016	Beräknat	790 535	
2017	Beräknat	809 397	
2018	Beräknat	1 055 790	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition att totalbeloppet inom studiemedlen ska höjas med 1 001 kronor per studiemånad. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3,4 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 10,1 miljoner kronor 2016, 18,4 miljoner kronor 2017 och med 34,0 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på bl.a. lärar- och förskollärarytbildningar, på kompletterande pedagogisk utbildning samt på vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar (se närmare utg.omr. 16, avsnitt 9.9.1.). Regeringen beräknar att anslaget ökar med 1 miljon kronor årligen fr.o.m. 2016.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 500 000 kronor 2015 samt beräknar att

det ökar med 1 100 000 kronor 2016, 1 100 000 kronor 2017 och med 1 200 000 kronor 2018.

Regeringen föreslår i denna proposition medel för utbildningsplatser inom yrkesvux och komvux. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 900 000 kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 900 000 kronor 2016, 900 000 kronor 2017 och med 1 000 000 kronor 2018.

Ökade medel föreslås för fler utbildningsplatser på folkhögskolans allmänna kurs. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 100 000 kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 300 000 kronor 2016, 600 000 kronor 2017 och med 1 200 000 kronor 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör kunna lämnas till arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning för studier på dessa nivåer. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 300 000 kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 300 000 kronor 2016, 2017 och 2018.

Regeringen bedömer att den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör kunna lämnas till studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen inom matematik, naturorienterande ämnen eller teknik. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 100 000 kronor 2015 samt beräknar att det ökar med 200 000 kronor 2016, 2017 och 2018.

Regeringen gör bedömningen att det ska vara möjligt för deltagare i sysselsättningsfasen att under vissa förutsättningar studera kortare kurser inom komvux, universitet och högskola samt inom yrkeshögskolan med bibehållet aktivitetsstöd. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 120 000 kronor 2015 samt beräknar att det minskar med 180 000 kronor 2016, 180 000 kronor 2017 och med 190 000 kronor 2018.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar statens utgifter för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2014 bedöms anslags-

belastningen minska med 125,8 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel. Jämfört med de antaganden om volym som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2014 bedöms anslagsbelastningen öka med 90,6 miljoner kronor 2015.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	1 602 121	1 602 121	1 602 121	1 602 121
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	5 624	14 723	23 881	40 329
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-125 838	-206 234	-226 641	-93 827
Volymer	90 591	-3 261	-256 258	-159 127
Överföring till/från andra anslag	916 065	983 682	1 266 790	1 266 790
Övrigt	-1 600 496	-1 600 496	-1 600 496	-1 600 496
Förslag/beräknat anslag	888 067	790 535	809 397	1 055 790

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 888 067 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 790 535 000 kronor, 809 397 000 kronor respektive 1 055 790 000 kronor.

3.8.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	50 972		10 178
2014	Anslag	61 150 ¹		50 641
2015	Förslag	61 150		
2016	Beräknat	61 150		
2017	Beräknat	61 150		
2018	Beräknat	61 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om bidrag till elever vid Rh-anpassad gymnasieutbildning och till elever i utbildning för döva eller hörselskadade finns i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

Bestämmelser om bidrag till anordnare av och deltagare i TUFF-utbildning finns i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	61 150	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	61 150	61 150	61 150	61 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 61 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 61 150 000 kronor, 61 150 000 kronor respektive 61 150 000 kronor.

3.8.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	23 244		5 756
2014	Anslag	27 000 ¹		27 000
2015	Förslag	27 000		
2016	Beräknat	27 000		
2017	Beräknat	27 000		
2018	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder.

Anslaget får även användas för utgifter för räntor och amortering av lån för att utveckla en talboksproduktion baserad på inläsning genom s.k. talsyntes till den del dessa utgifter inte har finansierats med de medel som för budgetåret 2005 tilldelats det under utgiftsområde 16 uppförda anslaget 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*.

Regeringens överväganden

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2015 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2016.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Produktionen sker i form av beställningar under 2015 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2015 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2016.

Tabell 3.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1.6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2013	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	2 620	2 034	3 700	
Nya åtaganden	2 034	3 700	4 000	
Infriade åtaganden	-2 620	-2 034	-3 700	4 000
Utestående åtaganden	2 034	3 700	4 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	7 000	3 700	4 000	

Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	27 000	27 000	27 000	27 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volym				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	27 000	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor, 27 000 000 kronor respektive 27 000 000 kronor.

3.8.7 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	294 364	44 395
2014	Anslag	343 827 ¹	300 589
2015	Förslag	183 164	
2016	Beräknat	122 216 ²	
2017	Beräknat	66 900 ³	
2018	Beräknat	66 903 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 122 621 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 66 214 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 64 351 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2007:1071) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden finns bestämmelser om myndighetens avgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Det ekonomiska målet för den avgiftsfinansierade verksamheten är att avgiftsintäkterna ska bidra till verksamhetens finansiering. CSN bör undantas från bestämmelsen i 15 § anslagsförordningen (2011:223) om att inkomster som en myndighet får disponera och som till en obestämd del ska täcka utgifterna i en viss verksamhet ska redovisas mot anslag på samma grund som utgifterna. I stället ska inbetalade avgifter redovisas mot anslaget. Avgifterna avser expeditonsavgifter, påminnelseavgifter, upp-läggningsavgifter och övriga administrativa avgifter.

Tabell 3.31 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Anslag	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	329,0	442,6	737,0	34,6
Prognos 2014	343,8	448,0	754,7	37,1
Budget 2015	183,2	606,0	799,5	-10,3

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Vissa avgifter hos Centrala studiestödsnämnden bör höjas.

Ärendet och dess beredning: I 2014 års ekonomiska vårproposition aviserades avsikten att höja CSN:s expeditonsavgifter från 120 kronor till 150 kronor och påminnelseavgifterna från 200 kronor till 450 kronor (prop. 2013/14:100, avsnitt 2).

CSN har under beredningen av ärendet getts tillfälle att yttra sig över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Det svenska studiestödssystemet är ett statligt förmånssystem som är ett av världens mest generösa. Regeringen får meddela föreskrifter

om att CSN får ta ut avgifter för sina administrativa kostnader bl.a. i samband med att studielån beviljas och vid återbetalning av studielån (6 kap. 4 § studiestödslagen [1999:1395]). Expeditionsavgiften för debitering av årsbelopp är för närvarande 120 kronor och avgiften vid påminnelse om förfallna årsbelopp 200 kronor. CSN får skicka en påminnelse om årsbelopp inte har betalats senast fem dagar efter förfalldagen (6 kap. 5 § och 4 kap. 8 § studiestödsförordningen [2000:655]). I enlighet med vad som har aviserats i vårpropositionen bör dessa avgifter höjas till 150 respektive 450 kronor.

Låntagare som inte betalar sina studieskulder i tid – eller inte alls – bidrar till en ökad administrativ belastning för CSN. Det kan här nämnas att för de låntagare som har begränsad betalningsförmåga finns det särskilda trygghetsregler inom återbetalningssystemet, med möjlighet att söka nedsättning av återbetalningen eller avskrivning av studieskulden. CSN informerar kontinuerligt om dessa trygghetsregler.

Då aktuella avgifter bara tas ut av personer som har börjat betala tillbaka på sina studielån, drabbar höjningen i normalfallet inte aktiva studerande. Avgifter som berör de studerande omfattas således inte av bedömningen.

Avgiftshöjningen förväntas under 2015 ge inkomster på ca 159 miljoner kronor som CSN får disponera. Det ekonomiska målet för CSN:s avgiftsfinansierade verksamhet är som angetts ovan, att avgifterna ska bidra till verksamhetens finansiering. CSN:s förvaltningsanslag föreslås därför minskas med samma belopp.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Regeringen gör bedömningen att vissa studiestödsavgifter bör höjas. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 159 miljoner kronor 2015 samt beräknar att det minskar med 218 miljoner kronor 2016, 278 miljoner kronor 2017 och med 278 miljoner kronor 2018. Beloppen är desamma som de förväntade ökade avgiftsinkomsterna.

För att bidra till att finansiera prioriterade satsningar föreslår regeringen att anslaget minskas med 313 000 kronor 2015 och beräknar att det minskar med 1,12 miljoner kronor 2016,

1,12 miljoner kronor 2017 och med 1,11 miljoner kronor 2018.

En omfördelning görs från CSN:s förvaltningskostnader för finansiering av gemensam e-förvaltning under åren 2015–2018. Alla myndigheter med över 500 årsarbetare, exklusive universitet och högskolor m.fl., samt ett antal utpekade myndigheter med färre än 500 årsarbetare ingår (se närmare utg.omr. 22, avsnitt 5.5.1). Regeringen föreslår att anslaget minskas med 89 000 kronor 2015 samt beräknar att det minskar med 89 000 kronor 2016, 2017 och 2018.

Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	343 827	343 827	343 827	343 827
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 674	1 529	6 262	16 416
Beslut	-163 337	-223 140	-283 189	-293 340
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	183 164	122 216	66 900	66 903

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

Regeringen föreslår att 183 164 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 122 216 000 kronor, 66 900 000 kronor respektive 66 903 000 kronor.

3.8.8 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2013 i Riksgäldskontoret var 182 432 miljoner kronor vid utgången av 2013. Under 2014 bedöms nettouplåningen bli 4 000,4 miljoner kronor. Som en konsekvens av anpassningen av hanteringen av kreditförluster på studielån till budgetlagen (2011:203) har CSN engångsvis under 2014 lånat upp 11,4 miljarder kronor, som avser finansiering av räntekostnader i Riksgäldskontoret för kapitaliserade räntor på den totala lånestocken beräknade vid utgången

av 2013. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 157, 549 respektive 20 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2015 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 206 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 198 900 miljoner kronor vid utgången av 2014. Nettoupplåningen för 2015 beräknas till omkring 6 498 miljoner kronor, beslut av återkravskapital till 157 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 18 miljoner kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2015 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 206 000 miljoner kronor.

3.8.9 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.33 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
2013	Utfall	12 494	Anslags-sparande	122
2014	Anslag	12 629 ¹	Utgifts-prognos	12 802
2015	Förslag	13 762		
2016	Beräknat	13 893 ²		
2017	Beräknat	14 143 ³		
2018	Beräknat	14 522 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 13 727 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 728 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 13 729 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2007:1348) med instruktion för Överklagandenämnden för studiestöd finns bestämmelser om nämndens uppgifter.

Regeringens överväganden

För att bidra till att finansiera prioriterade satsningar föreslår regeringen att anslaget minskas med 12 000 kronor 2015 och beräknar att det minskar med 47 000 kronor 2016, 2017 och 2018.

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	12 629	12 629	12 629	12 629
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	104	258	489	839
Beslut	1 029	1 006	1 025	1 054
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	13 762	13 893	14 143	14 522

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

Regeringen föreslår att 13 762 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 13 893 000 kronor, 14 143 000 kronor respektive 14 522 000 kronor.